NN 9/2021 (3.2.2021.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-2151/2019 od 22. prosinca 2020.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Snježana Bagić, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, u postupku koji su ustavnom tužbom pokrenuli Branko Pastuović iz Siska kojeg zastupa Neven Bahun, odvjetnik u Zagrebu i INA Industrija nafte d.d. Zagreb – Rafinerija nafte Sisak, koju zastupa Goran Mikuličić, odvjetnik u Zagrebu, na sjednici održanoj 22. prosinca 2020. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se odbija.

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnijeli su Branko Pastuović (u daljnjem tekstu: prvi podnositelj) i INA Industrija nafte d.d. Zagreb – Rafinerija nafte Sisak (u daljnjem tekstu: druga podnositeljica).

1.1. Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Županijskog suda u Sisku broj: Kž-114/16-8 od 28. ožujka 2019. i presude Općinskog suda u Sisku broj: K-481/15 od 15. ožujka 2016.

1.2. Podnositelji su proglašeni krivima za kazneno djelo onečišćenja okoliša iz članka 250. stavka 1. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98., 50/00., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08., 57/11. i 143/12.; u daljnjem tekstu: KZ/97), te je prvi podnositelj osuđen na kaznu zatvora od sedam mjeseci i izrečena mu je uvjetna osuda s rokom kušnje od dvije godine, a drugoj podnositeljici je izrečena novčana kazna u iznosu od 20.000,00 kuna.

1.3. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis prvostupanjskog suda.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Podnositeljima je optužnim prijedlogom koji je Općinsko državno odvjetništvo u Sisku podnijelo Općinskom sudu u Sisku 11. listopada 2007. stavljeno na teret da su pretjerano zagadili zrak vodikovim sulfidom, te time protivno propisima onečistili zrak u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi, te time počinili kazneno djelo protiv zaštite okoliša – onečišćenjem okoliša iz članka 250. stavka 1. KZ/97.

2.1. Na raspravi održanoj 8. veljače 2008. branitelj druge podnositeljice predložio je da predsjednik vijeća zatraži od Vrhovnog suda svrhovitu delegaciju, odnosno da se odredi drugi stvarno nadležni sud izvan područja Sisačko-moslavačke županije jer su svi suci sudova u Sisku izravno izloženi zagađivanju za koje se tereti pravna osoba druga podnositeljica.

2.2. Predsjednik raspravnog vijeća je 19. veljače 2008. uputio prijedlog za svrhovitu delegaciju Vrhovnom sudu u kojem je navedeno:

»Naime, može se prihvatiti naprijed navedeni razlog za svrhovitu delegaciju nadležnosti na drugi stvarno i mjesno nadležni sud, budući stoji činjenica da su svi suci, naročito Općinskog suda u Sisku koji žive i rade u gradu Sisku i okolici, direktno izloženi zagađivanju od strane II. okrivljene pravne osobe, Rafinerije nafte Sisak. U konkretnom predmetu radi se o zagađivanju zraka, te s obzirom da suci kao i ostali građani koji stanuju i rade na području Siska, doista nisu u mogućnosti izbjeći isto zagađivanje, htjeli, ne htjeli su u situaciji da razmišljaju kao i svi ostali građani koji su direktno izloženi istom tom zagađivanju.

Također, vezano za provođenje ovog postupka, javnost u Sisku i Županiji je posebno senzibilizirana, odnosno postoji negativni stav javnosti prema okrivljenima, prema kojem stavu su okrivljeni, još i prije započinjanja ovog postupka, osuđeni. Stoga postoji mogućnost da se u slučaju donošenja osuđujuće odluke, eventualno u žalbi obrane, kao jedan od razloga istakne i neobjektivnost suca (sudaca) Općinskog suda u Sisku da je podlegao utjecaju javnosti ili da je donio pristranu odluku jer direktno snosi štetne posljedice radnji II. okrivljene pravne osobe.

Ističem da se navedenim prijedlogom ne dovodi u sumnju objektivnost i nepristranost ovog suda koji će u slučaju postupanja, isti postupak provesti prema Zakonu te odluku donijeti na temelju dokaza.

Na temelju svega iznijetog, ovaj sudac smatra da su naprijed navedene okolnosti važni razlozi zbog kojih bi bilo opravdano da se predmet delegira drugom sudu.«

Predloženo je da se za suđenje u tom predmetu odredi drugi stvarno i mjesno nadležni sud.

2.3. Vrhovni sud je 5. ožujka 2008. godine odbio taj prijedlog. Mjerodavni dio rješenja Vrhovnog suda glasi:

»Vrhovni sud razumije senzibiliziranost javnosti zbog onečišćenja okoliša, razumije i razloge na upućivanje na to da 'suci kao i ostali građani nisu u mogućnosti izbjeći isto zagađivanje', ali još više razumije navode predlagatelja u kojemu se posebno ističe 'da se navedenim prijedlogom ne dovodi u sumnju objektivnost i nepristranost ovoga suda, koji će u slučaju postupanja, isti postupak provesti prema zakonu, te odluku donijeti na temelju dokaza'.

Takvo stajalište predlagatelja biti će najbolja brana da se otklone svi mogući prigovori koji su istaknuti u prijedlogu.

Osim toga, situaciju u kojima bi se suci smatrali 'oštećenicima' ili navođenje i dokazivanje okolnosti koje bi izazivale sumnju u njihovu nepristranost, rješavaju se pravnim ustanovama izuzeća i otklona sudaca (čl. 36. st. 1. toč. 1. ZKP i čl. 36. st. 2. ZKP), a ne tzv. 'svrhovitom delegacijom', to tim više, što Vrhovni sud smatra da 'onečišćenje okoliša', u konkretnom slučaju, ne predstavlja onaj 'drugi važni razlog' iz čl. 32. st. 1. ZKP, na koje se poziva predlagatelj, u prijedlogu za prenošenjem mjesne nadležnosti.«

2.4. Prvostupanjski postupak je nastavljen pred Općinskim sudom u Sisku, a vodila ga je sutkinja pojedinka.

2.5. Nalogom od 13. srpnja 2009. određeno je medicinsko vještačenje radi utvrđivanja jesu li prekoračene vrijednosti sumporovodika (H_2S) i sumpornog dioksida (SO_2) navedene u optužnom prijedlogu i u navedenom razdoblju mogle negativno utjecati na zdravlje ljudi, vegetaciju i materijalna dobra, odnosno pogoršati uvjete života, u kojem obimu i stupnju vjerojatnosti i s kojim posljedicama.

Vještački nalaz i mišljenje dostavljen je 13. travnja 2010. i temeljio se na Izvješćima o stanju kakvoće zraka u gradu Sisku Službe za gospodarenje prostorom, razvoja, zaštite okoliša i geodetskih poslova grada Siska; Izvještaju o praćenju onečišćenja atmosfere na području Republike Hrvatske Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada u Zagrebu; Izvješću o stanju kakvoće zraka u gradu Sisku Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša grada Siska. U vještačkom nalazu i mišljenju zaključeno je da izmjerena prekoračenja graničnih vrijednosti izloženosti sumpornom dioksidu imaju negativan utjecaj na zdravlje ljudi s kroničnim bolestima respiratornog i kardiovaskularnog sustava, a mogu imati negativan utjecaj i na zdravlje zdravog stanovništva. Također izmjerena prekoračenja graničnih vrijednosti sumporovodika izazivaju prekomjernu izloženost neugodnim mirisima, te moguć negativni utjecaj na zdravstveno stanje bolesnika s kroničnim bolestima.

2.6. Općinski sud u Sisku također je pribavio Izvještaj o kakvoći zraka u okolini Rafinerije nafte – Sisak i vještački nalaz od Laboratorija za analitiku i toksikologiju iz kolovoza 2010. kojem je zaključeno da nema dovoljno podataka da se kao glavni zagađivač slobodne atmosfere proglasi Ina – Rafinerija nafte Sisak.

2.7. Također je naloženo kemijsko vještačenja. U nalazu i mišljenju od 8. veljače 2012. zaključeno je da Rafinerija nafte Sisak nije prekoračila upotrebu sirove nafte iznad 1 % sumpora u mjesečnom prosjeku »šaržnog« pražnjenja rezervoara, ali da je Rafinerija nafte Sisak jedini zagađivač sumpornim dioksidom i sumporovodikom u naselju Caprag.

2.8. Također je pribavljeno vještačenje iz prekršajnog postupka protiv podnositelja u kojem je na temelju rezultata mjerenja benzena i sumporovodika utvrđeno da je došlo do prekoračenja graničnih vrijednosti emisije sumporovodika i benzena koja bi mogla ugroziti zdravlje ljudi.

Provedeno je i kemijsko vještačenje, te je u nalazu i mišljenju od 29. listopada 2012. zaključeno da je u pojedinim periodima INA Rafinerija nafte Sisak prerađivala naftu sa sadržajem sumpora većim od 1 %, ali da ona nije jedini onečišćivač sumporovodikom i sumpornim dioksidom.

2.9. Presudom od 15. ožujka 2016. podnositelji su oglašeni krivima za kazneno djelo onečišćenja okoliša na način da su:

»1. okrivljeni Branko Pastuović:

1/ u razdoblju od 01. siječnja 2004. do 31. prosinca 2006. u Sisku, kao direktor 2. okrivljenog trgovačkog društva INA – INDUSTRIJA NAFTE d.d. Zagreb, Rafinerija nafte Sisak, odgovoran za organiziranje, rukovođenje i kontrolu proizvodnih procesa rafinerije, suprotno odredbama članka 6. alineje 1. i 3., članka 7. i članka 22. Zakona o zaštiti zraka ('Narodne novine' broj 48/95), članka 8. stavak 1., 2. i 4. i članka 38. Zakona o zaštiti zraka ('Narodne novine' broj 178/04), članka 4. stavak 2., članka 51. stavak 1. i članka 53. stavak 3. Zakona o zaštiti okoliša ('Narodne novine' broj 82/94, 128/99), te Uredbe o preporučenim i graničnim vrijednostima kakvoće zraka ('Narodne novine' broj 101/96) i Uredbe o graničnim vrijednostima onečišćujućih tvari u zraku ('Narodne novine' broj 133/05), znajući da su proizvodna postrojenja zastarjela i da nisu prilagođena za preradu sirove nafte one kvalitete koju su uvozili i prerađivali bez opasnosti za onečišćenje okoliša te da im je rješenjem Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva od 19. ožujka 2004. do provođenja sanacijskih mjera zabranjena prerada nafte s više od 1,00% sumpora, iako svjestan da će time doći do zagađenja zraka, dozvolio da se proizvodni proces prerade nafte i nadalje odvija i prerađuje nafta sa sadržajem sumpora većim od 1,00% prije provedenih sanacijskih mjera pri čemu je, kao rezultat proizvodnog procesa prerade nafte, u naselju Caprag došlo do zagađenja zraka tako da je:

a) u tijeku 2004. godine: